

**Samlede bilag
til opgaver til LæseRakettens historier
UDSKOLING**

BILAG

Bilagssamling til opgaver til udskolingens historier

Bilag 1: Skriv og hold en tale – elevark

Du skal skrive en tale. Med talen skal du tydeligt formidle dit tema og din holdning til det.

Idéfasen:

Når du skal vælge tema, som du vil skrive din tale om, er det vigtigt at du vælger et tema, som du synes er interessant.

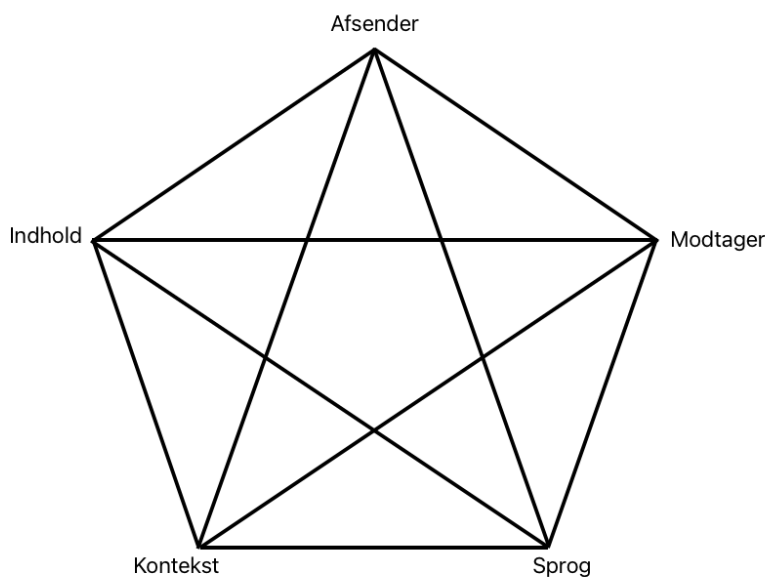
Tænk over følgende:

- Hvad handler dit tema om?
- Hvilken holdning har jeg selv til tema emne?
- Hvor kan jeg finde information om dette tema?

Skrivefasen:

Når du skal skrive en god tale, kan du tage udgangspunkt i kommunikationsmodellen. Det er en god ide at skrive stikord ned til hvert punkt.

Kommunikationsmodellen:

Afsender: (Dig) Hvad er din rolle?

Modtager: Hvem taler du til?

Sprog: Hvilket sprog vil være passende at bruge?

Kontekst: Hvilken situation skal talen skrives til?

Indhold: Hvad ønsker du at sige (informationer og budskab)?

Du skal nu til at skrive din tale. Her kan du hjælpe dig selv ved at inddele den i tre faser:

Indledning:

- Det er nu, du skal fange modtagerens opmærksomhed.
- Begynd med noget spændende, provokerende eller chokerende.

Midte:

- Her uddyber og kommer du med dine pointer.
- Hvad er de tre vigtigste ting at få sagt.

Afslutning:

- Her samler du op på talen.
- Gentag gerne den vigtigste pointe.
-

Fremførelse:

Når du skal til at fremføre din tale, er det vigtigt, at du har øvet den. Her kan det være en god ide at optage dig selv, så du kan høre, hvordan det lyder, når du fremfører talen. Så kan du rette de dele, du gerne vil formidle anderledes. Tænk på at tale tydeligt, om nogle dele er hurtige eller langsomme. Skal du holde korte pauser for at understrege pointer? Skal noget siges med dyb og alvorlig stemme? Skal andet siges i et andet toneleje?

I kan øve to og to, hvor I giver hinanden feedback.

Bilag 2: Hvordan bygges en artikel op?

Rubrik: Artiklens overskrift. Skal fange læseren, være kort og vise hvad artiklen handler om.

Underrubrik: Uddyber indholdet fra overskriften. Skal være præcis, kort og klar.

Byline: journalistens navn (eller et nyhedsbureau)

Brødtekst: Selve teksten i artiklen.

Faktaboks: Konkrete oplysninger eller fakta. Faktaboksen er indrammet og placeres ved siden af artiklen.

Billedtekst: Skriv lidt om hvad billedet forestiller. Husk fotografens navn.

En nyhedsartikel er bygget op ligesom en isvaffel:

Syltetøjet er overskriften - husk at det hedder en rubrik.

Flødeskummet er under-rubrikken. Her får man lidt mere at vide om indholdet.

Vaflen er brødteksten. Den starter nogle gange med en indledning.

I brødteksten skal man som læser have svar på de 4 spørgsmål:

- Hvem handler det om?
- Hvad sker der?
- Hvor foregår det?
- Hvornår foregår det?

I vafleens bund er der tit en lille godte. En god pointe eller konklusion.

Bilag 3: Ordliste

Ord	Betydning	Egen forklaring
Mayakvinder	Fællesbetegnelse for kvinder i bestemte oprindelige mellemamerikanske folkeslag,	
Generaler	En general er en person af højeste officersgrad i hæren.	
Venstreorienterede	Politisk holdning der tilslutter sig den socialistiske ideologi.	
Sandhedskommision	En gruppe udvalgte personer, der skal fremskaffe vidnesbyrd om alle forbrydelser, som er begået.	
Koloniseringen	Når ét land overtager magten i et andet land. Guatemala var koloniseret af Spanien frem til 1821.	
Andenrangsborger	En person der opfattes som mindre værd og/eller har færre rettigheder eller bidrager mindre end øvrige borgere	
Skøge	Gammelt ord for en kvinde der prostituerer sig	

Bilag 4: Vi er kærester, men uden vold med frihed

Partnervold er sjældent noget, der opstår fra det ene øjeblik til det andet. Det sker oftest lidt efter lidt. Nogle gange stiger niveauet af vold, uden vi er klar over det. Derfor er det vigtigt at forstå forskellige former for vold.

For bedre at forstå, hvad partnervold er, kan vi bruge et billede af et isbjerg, der flyder på havet. Det er kun den del, der er over vandet, vi kan se. Men det meste af isbjerget gemmer sig under vandet.

1) Isbjerget - gruppeopgave

I grupper: Se på isbjerget for kønsbaseret vold og snak sammen i grupper om de forskellige typer vold. I kan tage udgangspunkt i spørgsmålene:

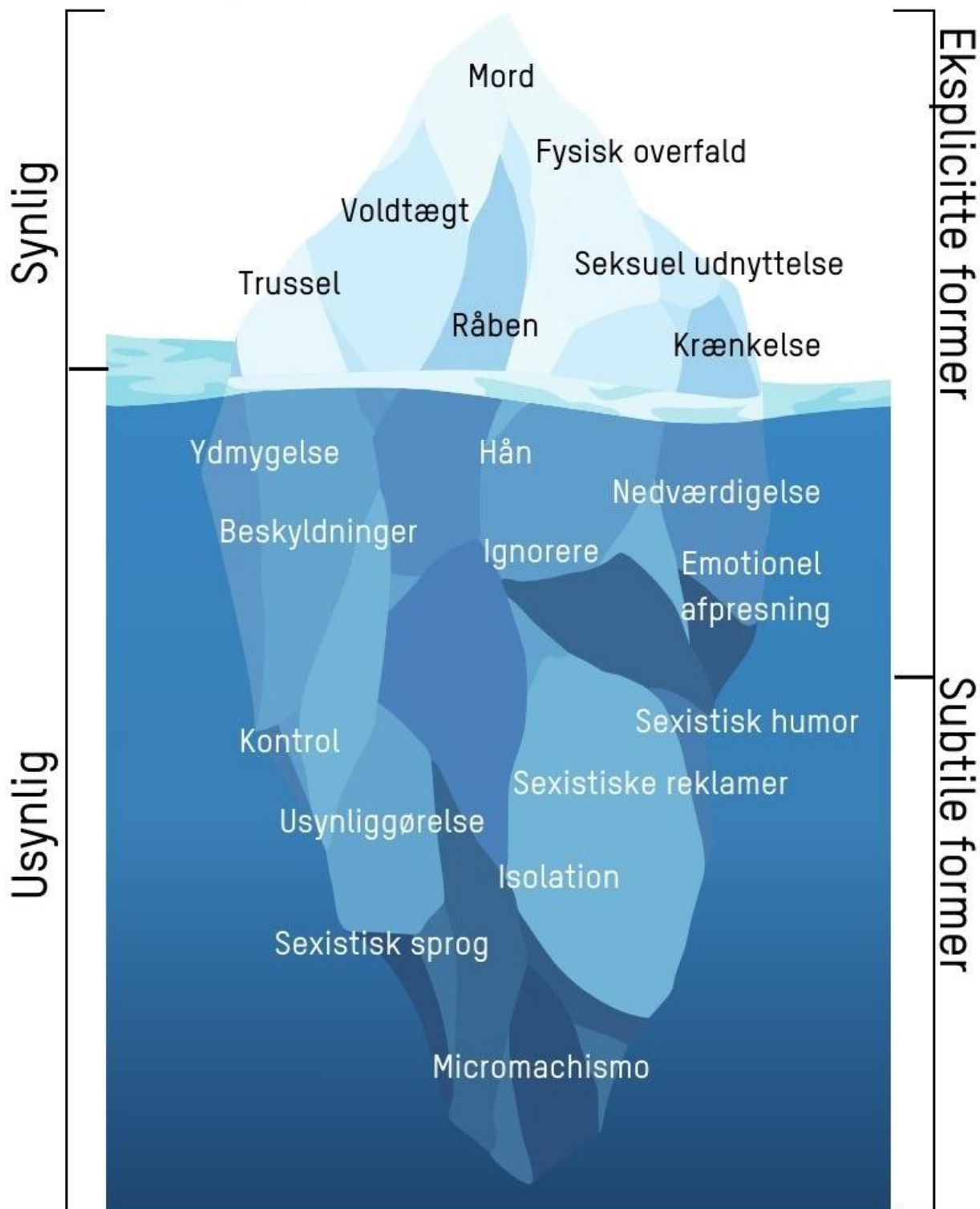
- Kender I eksempler på de forskellige former for vold? Hvilke?
- Hvorfor kan det være svært at opdage subtile former for vold, når det sker for andre?
- Tror I, det kan være svært at opdage subtile former for vold, selvom det sker mod en selv? Hvorfor?
- Hvordan kan man sige fra over for eksplicitte og subtile former for vold?
- Kan disse former for vold også ske uden for forhold? For eksempel mellem venner, på arbejdspladsen eller i familien? Hvordan?

Bilag 5:

Isbjerget for kønsbaseret vold

Bilag 6: Situationsskema

Snak i grupper om hver situation og udfyld skemaet.

Situation	Hvilke former for vold kan I identificere?	Hvad ville du gøre, hvis det var dig?	Hvad ville du gøre, hvis det var en af dine venner?
<i>»Min kæreste og jeg har været sammen i to måneder. Jeg er meget forelsket. De bad mig om ikke at gå med makeup og ikke at klippe mit hår, fordi alle kigger på mig, og det gør dem dårlig tilpas. Det betyder ikke noget for mig, og jeg må hellere undgå problemer«</i>			
<i>»Jeg tjekker altid min kærestes mobiltelefon, og hvis jeg finder ud af, at de skriver med en anden, sletter jeg deres fotoalbum«.</i>			
<i>»Min kæreste kan ikke lide, at jeg hænger ud med Maria, fordi hun er meget vovet og klæder sig på en måde, så hun vildleder andre.«</i>			
<i>»Jeg vil ikke have, at min kæreste går ud, fordi han måske finder en anden.«</i>			
<i>»Jeg er ikke sikker på, at jeg vil have sex med ham ... men han insisterer, og hvis jeg ikke vil, går han fra mig.«</i>			
<i>»Min kæreste gemmer min mobiltelefon, hver gang jeg sms'er til min ven Anna, men jeg</i>			

<i>krammer hende bare og siger, at hun er den smukkeste. Så giver hun den tilbage til mig.</i>			
<i>»Jonas er meget jaloux, forleden lavede han en kæmpe scene foran hele festen på grund af den måde, jeg dansede på med min ven Diana. Jeg elsker, når han laver scener, for det viser, at han elsker mig«.</i>			

Bilag 7: Lav dokumentarfilm

1. Find jeres historie

- Læs portrætterne om børnene i LæseRaketten
- Undersøg, hvilke temaer der findes på hjemmesiden: <https://heleverdeniskole.dk/til-eleven/quatemala-2025/>
I kan fx vælge et af temaerne:
 - Hverdagsliv
 - Traditioner og kultur
 - Migration
 - Natur og miljø
 - Skole og uddannelse
- Skriv stikord undervejs.
- Tal sammen i gruppen og læg en plan for, hvad I gerne vil fortælle.

2. Saml idéer og materialer

- Undersøg teksterne i LæseRaketten og oplysninger om jeres tema. Notér vigtige citater, fakta eller historier.
- Gå på Skoletubes ressourcekanaler og se billeder og videoer.
- Lad jer inspirere, til hvad filmen kan indeholde.
- Sørg for at gemme materialerne undervejs, når I finder noget, I ønsker at bruge.

3. Planlæg jeres film

- Skriv et kort manuskript for jeres dokumentarfilm:
- Noter blandt andet:
 - Hvem skal fortælle historien?
 - Hvordan starter filmen?
 - Hvad skal der siges i filmen (fx voice-over eller tekst)?
 - Hvilke fakta skal med i filmen?
 - Hvordan slutter filmen?
- Lav en produktionsplan, hvor I tegner eller beskriver, hvordan hver scene skal se ud, og hvad der skal vises eller fortælles.
- Aftal, hvem der har ansvaret for de enkelte dele af filmen.

4. Lav filmen i WeVideo

- Brug WeVideo på Skoletube til at lave filmen.
 - Importér de billeder og videoer, som I har fundet på Skoletube.
 - Søg efter yderligere ressourcer i WeVideo. Her finder I både billeder, video, lydeffekter og musik.
 - Klip filmen.
 - Indtal eventuelt jeres voice-over.
- Husk, at I altid kan hente hjælp til WeVideo på [Skoletubeguide](#)

5. Vis jeres film for klassen

- Når filmen er færdig, skal I vise den for resten af klassen.
- Efter filmene kan I tale sammen hele klassen om:
 - Hvad lærte vi om livet i Guatemala?
 - Hvad fungerede godt i filmene?
 - Hvordan kunne vi gøre det endnu bedre næste gang?

Bilag 8: Produktionsplan til dokumentarfilm

Tidskode	Indhold	Deltager	Lydeffekter	Ansvarlig

Bilag 9: Interviewguide

Før interviewet

Forbered spørgsmål

Når du skal interviewe din klassekammerat, skal du have dine spørgsmål forberedt.

Det er en god idé at stille **åbne spørgsmål** - altså spørgsmål, man ikke bare kan svare ja eller nej til, men som åbner for beskrivelser og kan give dig et billede af deres liv, oplevelser og tanker. Det er ofte spørgsmål der begynder med *hv-ord*, såsom hvad, hvorfor, hvordan osv.

Skriv dine spørgsmål ned inden interviewet. Lad dig inspirere af spørgsmålene i eksemplet nedenfor og find selv på flere.

Eksempler på åbne spørgsmål:

- *Hvordan tager du i skole om morgenen?*
- *Hvad kan godt lide at lave, når du har fri?*
- *Ved du, hvad du vil, når du er færdig med skolen?*
- *Hvilke personer i dit liv bruger du meget tid sammen med? Hvad laver I sammen?*
- *Hvad laver du, når du er derhjemme?*
- *Hvilke steder bruger du meget tid?*

Under interviewet

Stil uddybende spørgsmål:

Det kan samtidig være vigtigt ikke at låse sig fast på sine temaer i de forberedte spørgsmål. Det er vigtigt at være opmærksom, når man interviewer. Man skal **lytte aktivt**. Siger interview-personen noget spændende, kan du spørge ind til det og sørge for at få nogle gode beskrivelser og detaljer. Det hedder **uddybende spørgsmål**. Du kan for eksempel stille spørgsmål som:

Eksempler på uddybende spørgsmål:

- *Hvorfor gør du det på den måde...?*
- *Prøv at sige noget mere om det, det er spændende ...*
- *Kan du beskrive hvilke sanseindtryk, du får, når du ...?*
- *Beskriv, hvordan der ser ud ...*
- *Hvilke lyde fylder rummet det her sted?*
- *Hvad tænker du på, når du...?*
- *Hvad ser du mens du...?*
- *Hvordan dufter...?*
- *Hvilket humør er du i, når du...?*
- *Beskriv, hvordan du gør det?*
- *Hvem er med, når du gør det?*
- *Hvad er det bedste ved...?*
- *Beskriv din relation til...*

Skriv ned

Det er vigtigt, at du tager dig tid til at **skrive de ting ned, du får at vide**. Evt. blot i noteform mens du interviewer. Det vigtige er, at du selv kan huske det, der bliver sagt, så du kan bruge informationen og beskrivelserne, når du skal skrive dit portræt.

I kan også lydoptage interviewet, så du ikke behøver at skrive alle detaljer ned.

Bilag 10: Skriveguide

Temaer/scener

Lav en liste over de **temaer** fra dit interview, du gerne vil have med i dit portræt.

Eksempel:

- *Turen med bussen til skole*
- *Drømme om at blive maler eller tegner*
- *Tvillingesøster*
- *Værelset*
- *Billedkunst som valgfag*
- *At gå ud med skraldet*

Forestil dig at hvert tema er en scene fra en film. Start med at skrive et par linjer om hver **scene**.

Eksempel

Turen med bussen til skole:

Klokken er 7.30 og Frida sætter sig ind på et af de blå sæder i 4A. Hun tager turen gennem byen mod villakvarteret Åbyhøj, hvor hun går skole. I høretelefonerne synger Taylor Swift, mens den gule bybus stopper og starter ved de samme tolv stop som i går. En morgentræt Frida stadig er i gang med at vågne.

Skrivefokus

Portrættet er en berettende fremstillingsform. Når du beretter i scener, kan du være opmærksom på følgende:

- At skrive i nutid
- Punktummer - måske skal du sætte lidt flere punktummer, end du plejer.
- Gør det konkret – hvad sker der i scenen lige nu?

Derudover skal du især have fokus på to ting, som I tidligere har gennemgået, da I læste teksterne om Roni og Cheily:

1. **Sanse- og miljøbeskrivelser.** Beskrivelser af hvad man kan se, høre, mærke, lugte, smage osv.

Eksempler på sanse- og miljøbeskrivelser:

- Fra eksemplet ovenfor: *Grå, byen, villakvarteret, i høretelefonerne synger, gul, stopper og starter*
- *Andre eksempler: kold, varm, lys, behagelig, smilende, larmende, stille, jazzmusik, larm, grin, røglugt*

2. **Beskrivende sprog.** Tillægsord, navneord og udsagnsord, der skaber billeder.

Beskrivende **tillægsord** fra eksemplet med busturen:

- *Grå, gule, morgentræt*

Beskrivende **navneord** fra eksemplet ovenfor:

- *Morgen, sæder, byen, villakvarteret, høretelefonerne, bybus*

Beskrivende **udsagnsord** fra eksemplet ovenfor:

- *Sætter, tager (turen), synger, stopper, starter, vågne*

Komposition

Når du har skrevet alle dine scener, skal du i gang med at lave en **komposition**, der kan **få din tekst til at hænge sammen**. Det handler altså om, hvilken **rækkefølge** du vælger at sammensætte afsnittende/temaerne i. Hvordan bliver det spændende at læse?

Overvej og beslut: Skal den være **kronologisk**, så man følger en dag i din hovedpersons liv? Skal den bygges op omkring **temaer**, så der er en **flydende overgang** fra tema til tema? Eller fungerer det godt, at der er store **kontraster** i din tekst eller **åbne slutninger**?

Det kan være, du skal have skrevet **et par ekstra linjer hist og her** for at få bedre **sammenhæng** mellem afsnittene. Måske skal du også have skrevet **en kort introduktion** for at skabe en ramme og få teksten til at hænge sammen. Eller måske fungerer det godt, at læseren bliver kastet direkte ud i "handlingen". Det sidste hedder **in medias res**.

Afsluttende

Den samlede tekst skal være omkring en side lang.

Til sidst skal du huske at læse **korrektur** på din egen tekst - altså tjekke den for stavfejl, slåfejl og tegnsætning. Derefter skal du finde en makker, så I kan læse korrektur for hinanden.

